

Гарган С.Ю.

*студент 1-го курсу магістратури судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ЯК ОСНОВНИЙ ПРИНЦИП ЗДІЙСНЕННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Принципи адвокатури є фундаментальною категорією юридичної науки, дослідження яких було актуальним постійно, особливо на переламних етапах державно-правового будівництва, коли практика особливо гостро потребує чітких орієнтирів, векторів руху української адвокатури. Вказане обумовлено вимогою суспільства у кваліфікованій та високоморальній адвокатській діяльності, яка дотримується встановлених принципів щодо організації та діяльності, а також етичних правил.

У вітчизняній науці є чимало досліджень системи принципів здійснення адвокатської діяльності, попри це, жодне із них не розриває сутність та специфіку основного із них – принципу верховенства права. З огляду на зазначене, вважаємо за доцільне усунути цю наукову прогалину та розкрити особливості верховенства права як основного принципу здійснення адвокатської діяльності.

Принципи здійснення адвокатської діяльності закріплені у Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [2] та Правилах адвокатської етики [3]. Окрім того, окремі засадницькі аспекти діяльності адвоката відображено у процесуальних нормативно-правових актах, які визначають особливості здійснення адвокатської діяльності при провадженні різних видів судочинства. Відмітимо, що профільні та процесуальні нормативно-правові акти пронизує основний принцип здійснення адвокатської діяльності – принцип верховенства права.

Даний принцип безпосередньо впливає з положень ст. 3 Конституції України, відповідно до якої захист прав і свобод громадян визначає суть діяльності держави [1].

Вітчизняні науковці стверджують, що термін «верховенство права» містить в собі переплетення правових та політичних, культурних й етичних мотивів, внутрішньодержавних та міжнародних, національних та загальнолюдських аспектів, наукової істини та цінностей добра й справедливості, досягнень правової теорії та практичного юридичного досвіду, правових ідей та здорового глузду [6, с. 41].

Ідеєю досліджуваного принципу є те, що право має найбільший соціальний регулятивний потенціал і значимість в системі регуляторів людської поведінки, в результаті чого нормативно-правові акти регулюють найбільш важливі сфери суспільного життя. При цьому йдеться тільки про принципове визнання верховенства права над іншими регуляторами, так

як Конституція надає дуже важливого значення й усім іншим неправовим регулятивним категоріям: моралі, традиціям, визнаючи їх основою для самоідентифікації нації і особистості, важливою детермінантною прав, свобод і обов'язків людини і громадянина [5, с. 171].

В цілому, принцип верховенства права є фундаментальною ціннісною основою правової демократичної держави, виявом загальнолюдських цінностей, розвитку культури суспільства, головним засобом і метою суспільного розвитку, своєрідною демонстрацією етапів формування та розвитку правової системи, який покликаний забезпечувати гармонізацію інших ціннісних характеристик права із подальшим їх аранжуванням під час формування й удосконалення правової культури [7, с. 87].

Попри загальність положень досліджуваного принципу, останній має свою специфіку при здійсненні адвокатської діяльності. На нашу думку, розкриття особливостей верховенства права у практиці адвоката можливе шляхом аналізу складових частин його концепції. Задля цього, вважаємо за потрібне не брати до уваги розбіжності, які існують щодо її визначення, та використати доповідь Європейської комісії за демократію через право [4].

З огляду на вказане, вважаємо, що складовими частинами верховенства права як основного принципу здійснення адвокатської діяльності є наступні:

1) законність, яка передбачає, що здійснення адвокатської діяльності має відбуватись із дотриманням положень чинного законодавства України та жодним чином не суперечити йому. Окрім того, адвокату забороняється вчиняти правопорушення та надавати поради щодо полегшення їх вчинення іншим особам, насамперед клієнтам;

2) дотримання прав людини, яке полягає в тому, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються для адвоката найвищою соціальною цінністю; свою діяльність адвокат повинен спрямовувати захист загальновизнаних принципів та норм міжнародного права, права України, основним пріоритетом яких є права і свободи людини та громадянина;

3) незалежність адвокатської діяльності, яка передбачає свободу від жодного зовнішнього впливу, тиску або втручання зі сторони органів державної влади, політичних сил, інших осіб та організацій, а також власних інтересів. Задля цього адвокат повинен принципово виконувати свої професійні обов'язки та ефективно відстоювати права та інтереси клієнта;

4) недискримінація і рівність клієнтів, яка передбачає відсутність жодних дискримінаційних дій під час здійснення адвокатської діяльності за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними;

5) правова визначеність, яка передбачає сприяння адвоката щодо доступного розуміння права клієнтом, яке відповідає чинними правовими нормами, та допомозі щодо використання юридичних засобів у нормативно регламентованих випадках.

Відмітимо, що задля досягнення принципу верховенства права при здійсненні адвокатської діяльності, мають бути належним чином реалізовані усі вище розкриті складові, інакше – це буде лише формальність.

Отже, підсумовуючи всі вищезазначені положення, можна зробити висновок, що верховенство права як основний принцип, пронизує усі аспекти здійснення адвокатської діяльності та має чимало складових, головним посилом яких є забезпечення захисту прав і свобод клієнта у відповідності щодо положень чинного законодавства з уникненням дискримінаційних дій та зовнішнього впливу.

Список використаної літератури:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI // Відомості Верховної Ради України. 2013. № 27. Ст. 282.
3. Правила адвокатської етики, затверджені звітно-виборним з'їздом адвокатів України від 09 червня 2017 року зі змінами затвердженими 3'їздом адвокатів України від 15 лютого 2019 року. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2019-03-15-pravila-2019_5cb72d3191e0e.pdf.
4. Верховенство права: доповідь Європейської комісії «За демократію через право. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev-ukr).
5. Меланчук А. Принципи організації та діяльності адвокатури України на сучасному етапі. *LEGEA ȘI VIAȚA*. 2013. NOIEMBRIE. С. 171-175.
6. Принцип верховенства права: проблеми теорії і практики: / Ю. С. Шемшученко. К.: Конус-Ю, 2008. 314с.
7. Пузирний В. Принципи адвокатської діяльності у провадженні у справах про адміністративні правопорушення. Актуальні проблеми правознавства. 2017. № 3 (11). С. 86-90.

Науковий керівник: старший викладач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» ***Нестерчук Лілія Петрівна***